

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 6, jaargang 6, juni 2006

Uitgave: 10 PBC's/PSO's. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@soobbozh.nl

---

Van de redactie

Staatssecretaris **Medy van der Laan** laat de door de Raad voor Cultuur aanbevolen bezinning op en analyse van het bibliotheekstelsel over aan haar opvolger. Dit betekent dus dat *de strijd om de middelen de oriëntatie op de toekomst zal blijven verdringen*, om met de Raad voor Cultuur te spreken.

Sjaak Driessen van de *bblthk* (Wageningen) is aan het denken gezet door artikelen en commentaren in de Nieuwsbrief. Hij voelde de drang een verhaal te houden over wat er bij hem naar boven kwam. Dat verhaal staat afgedrukt in dit nummer. Sjaak zou de helft van alle projecten willen schrappen en meer willen inzetten op *Aladin-plus* en *Schoolbieb-plus*. Daar is een koersverandering voor nodig. Maar de koers verleggen via de ledenvergaderingen van de VOB noemt hij geen gemakkelijke opgave. Er wordt hem veel zand in de ogen gestrooid...

Wim Kamerman, procesmanager van het Pocesbureau, stuurde een paars doosje het land in. In dat doosje zat een boekje en in dat boekje stonden interviews met de vijf (toenmalige) leden van de landelijke Stuurgroep Bibliotheken. "Het bijzondere aan deze interviews is dat ze verschillende invalshoeken van het vernieuwingsproces laten zien. Maar in alle interviews wordt ook opgemerkt dat er nog hard gewerkt moet worden om vooral de inhoudelijke vernieuwing te realiseren", aldus Kamerman in een begeleidende brief. Ik las die interviews en liet mij door de oppervlakkigheid ervan inspireren om er een paar vragen over te stellen...

Gauw maar weer lezen! Wie reageert?

Wim Keizer
2 juni 2006

OCW schuift advies Raad voor Cultuur op lange baan

Staatssecretaris Medy van der Laan van OCW schuift het advies van de Raad voor Cultuur (zie Nieuwsbrief mei) over bezinning op het hele bibliotheekstelsel op de lange baan.

De staatssecretaris vindt (in een brief aan de Raad d.d. 19 mei 2006) dat het advies "minder goed aansluit op zowel de gemaakte bestuurlijke afspraken inzake de bibliotheekvernieuwing als de vergevorderde fase waarin dit proces zich thans bevindt". Met het oog op de meerjarenbegroting 2007-2008 van de VOB zegt zij nu een standpunt te dienen innemen over het advies van de evaluatiecommissie stelseltaken VOB (zie Nieuwsbrief maart).

Ambtsopvolger

"De door u aanbevolen analyse en herbezinning dient wel plaats te vinden, maar met inachtneming van hetgeen tot dusver tot stand is gebracht en in de komende twee jaar nog wordt gebracht. Op basis daarvan kan dan de toekomst van het bibliotheekstelsel voor de lange termijn worden bezien. In samenhang hiermee ben ik van mening dat aparte bibliotheekwetgeving een optie zou kunnen zijn om de resultaten van de bibliotheekvernieuwing (deels) te verankeren. Gelet op de lopende ontwikkelingen in het vernieuwingstraject acht ik het evenwel prematuur dit onderwerp op dit moment ter hand te nemen. Ik ben voornemens deze beide thema's (analyse bibliotheekstelsel en wettelijk kader) bij mijn ambtsopvolger onder de aandacht te brengen".

Advies commissie gevolgd

In een aparte brief aan de VOB (ook d.d. 19 mei) schrijft zij dat ze het advies van de evaluatiecommissie stelseltaken (zie Nieuwsbrief van maart) overneemt. Dat houdt in dat bestel- en branchetaken niet strikt gescheiden kunnen worden. De VOB wordt "in het kader van de Herziening Culturele

Ondersteuningsstructuur" als unieke instelling c.q. sectorinstituut beoordeeld.

Visie gevraagd

De VOB wordt gevraagd voor 1 oktober 2006 een visie aan te leveren op "het stelsel-beheer".

"Ik realiseer mij goed dat u zich voor een deels onzekere toekomst gesteld ziet. Behalve deze evaluatie als gevolg van de herziening van de ondersteuningsstructuur hebt u rekening te houden met de herijking van de cultuurnotasystematiek, het verdere verloop van het traject van bibliotheek-vernieuwing en de integratie van de *bijzondere voorziening voor blinden en slechtzienden in het stelsel van openbare bibliotheken*. De VOB is als uitvoerder van mijn bestelverantwoordelijkheid hierbij onvermijdelijk betrokken. Ik beschouw de jaren 2007-2008 dan ook als een periode waarin we over het geheel van wijzigingen intensief met elkaar in gesprek zullen blijven".

Meerjarenplan 2007-2008

De VOB krijgt tot 23 juni 2006 de tijd om een subsidieaanvraag bestaande uit een meerjarenplan 2007-2008 met begroting in te dienen, gebaseerd op het goedgekeurde activiteitenplan 2005-2006, maar rekening houdend met

- a) de door de commissie aanbevolen indeling in besteltaken*, en
- b) de wens van de staatssecretaris om tot een productbegroting te komen.

Concretisering

Duidelijk moet worden wat de VOB per besteltaak doet (concrete activiteiten, producten en diensten). De VOB moet ook aangeven welke rol(len)** zij per besteltaak gaat vervullen.

De VOB moet verder voor 1 oktober aangeven welke bijdrage zij denkt te kunnen leveren aan de integratie van de bijzondere voorziening voor blinden en slechtzienden, tegelijk met het inleveren van het operationele plan inzake deze integratie.

Tot slot moet de VOB voor de activiteiten inzake Bibliotheek.nl een aparte subsidieaanvraag indienen.

*) De besteltaken zijn:

1. (inter)nationale vertegenwoordiging en promotie van de sector (inclusief platformfunctie);
2. educatie, informatie en reflectie (exposities, lezingen, studiedagen en publicaties);
3. het inventariseren, waarderen en ontsluiten van erfgoed;
4. documentatie en archivering (archief, bibliotheek, video- of mediatheek);
5. afstemming en coördinatie.

**) Genoemd worden door Van der Laan: aanjager, stimulator, spreekbuis en coördinator.

Opinie

Regie, inhoud en startpunt

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk, die ik ontvang sinds ik lid ben van het Netwerk van Directeuren, heeft me weer wakker geschud en aan het denken gezet. De drang om te reageren op sommige onderwerpen die in de laatste edities worden aangesneden was groot. Nog groter was en is de drang om een verhaal te houden over wat er zoal tijdens dat ontwaken naar boven kwam. Ik, bibliotheek-freak, maak de lezers van de Nieuwsbrief daar graag deelgenoot van. Ik zie jullie voor me en spreek ...in de hoop dat het iets kan bijdragen aan een nog betere toekomst.

Nieuwe bijbel

Toen de Commissie-Meijer (CM) met de open deuren kwam, schreef ik in een vakblad dat de uitkomst wezenlijk anders zou zijn geweest wanneer die commissie genoemd zou zijn naar Felix Rottenberg. Dat koude gedachtegoed van de CM is heel lang veel te warm omarmd.

Maar wat wil je ook. Sinds het verdwijnen van de bibliotheekwet is onze branche wat verweesd en op zoek naar een nieuwe zekerheid. Het niet overdreven grote zelfbewustzijn en zelfvertrouwen versterkten die behoefte. De realiteit van de decentralisatie werd in wezen genegeerd, waardoor de politisering van het bibliotheekwerk lokaal in vele gevallen zwak was (en nog steeds is of straks weer wordt!?). Waarover straks meer.

In de tussentijd, we zijn jaren verder, hebben we de richtlijnen voor de basisbibliotheek, vastgesteld door de VNG, het IPO, de VOB en het Ministerie.

Met de basisrichtlijnen hebben we een nieuwe bijbel waarvan de beginselen zonder

fantasie en opportunisme nauwelijks zijn te herleiden naar de open deuren van de Commissie Meijer. Gelukkig maar, zou ik willen zeggen.

De verhoudingen tussen de diverse spelers zijn er niet eenvoudiger op geworden. Wie, en namens wie, heeft de regie binnen de sector?

Het Procesbureau stelt voor studie- en biddagen soms heel strenge eisen. De uitnodigingen voor sommige dagen zijn alleen bedoeld voor gemeenten en die kunnen, als het hun goedgeeft, ook directeuren van de bibliotheek opgeven. In andere gevallen word je als directeur door het Procesbureau gebeld waarom je je nog niet hebt opgegeven voor die dag over bijvoorbeeld budgetfinanciering? Dwars door alle gremia en 'vernieuwingen' heen, houdt het Procesbureau een beduidende som geld achter voor het honoreren van projecten, die qua inhoud op geen enkele wijze zo'n status aparte rechtvaardigen. En die als legitimatie kunnen worden aangevoerd voor het niet verdelen van desbetreffende gelden onder de provincies ten behoeve van de bibliotheek-vernieuwing.

Heen en weer

Van de VOB, het bureau in Den Haag, Jan-Ewout en zijn medewerkers, zie of hoor ik geen noot over het voorgaande, over de zin en onzin van wat het Procesbureau doorlopend opnieuw aan het uitvinden is. Ook de provincies spelen in op dit vacuüm. Door invuloefeningen te organiseren voor ambtenaren en wethouders en bibliotheekdirecteuren (vernieuwingsagenda), waarmee zij zich meer en meer begeven op het operationele niveau van de bibliotheken. Blij, blij, blij moeten we vervolgens met z'n allen zijn dat we zo'n bijeenkomst met een positief resultaat kunnen afsluiten: 'Nooit eerder waren ambtenaren, wethouders, bibliotheekdirecteuren en de provincie op deze wijze bijeen.' Daar moet op gedronken worden!

Een VOB, het bureau, als een meer kritische speler, als sterkere regisseur, dat zou ik graag willen zien. Het blijft nu vaak oppassen geblazen, steeds over je schouder kijken richting het bureau, of het zich echt gedraagt als een brancheorganisatie die primair de leden, de bibliotheken wind in de zeilen blaast bij het realiseren van de doelen, van de projecten die we (lokaal) in brancheverband uitrollen.

En omgekeerd: een VOB die sterker dan nu, de andere spelers de weg wijst naar een toekomst met perspectief. Een VOB die het bibliotheekwerk werkelijk politiseert. Een VOB die dan als organisatie minder politiek hoeft te zijn.

Nu is het vaak heen en weer, tussen verdeel en heers; tussen het Procesbureau en de VOB, tussen het Procesbureau en de Provincie, tussen Bibliotheek.nl en wat je lokaal aan gezicht en inhoud nodig hebt voor een gezonde toekomst.

De recente discussie over het achter slot en grendel zetten van Schoolbieb.nl sterken mij in deze opvatting. Ik val in herhaling: een krachtige regie, met spirit vanuit het bureau, en gaan voor hoge, ja veel hogere kwaliteit dan waar nu op wordt ingezet, dat zou het moeten zijn. We zijn steeds apentrots bij het lanceren van projecten als Schoolbieb.nl en Aladin. Terecht! Maar, laten we dan ook zorgen dat het resultaat van een superniveau is en blijft, waarmee je, nogmaals, lokaal kunt scoren, en kunt concurreren met anderen. En ... positioneer daarbij alsjeblieft niet steeds alles vanuit Bibliotheek.nl, die geconstrueerde werkelijkheid. Dat vervreemdt ons van de geleefde werkelijkheid, van onze gebruikers en onze financier (lees: de lokale politiek), dat zet ons gezond voortbestaan onnodig op het spel. De Bibliotheek Amstelveen heeft deze kwestie in haar pamflet *'Schieten in eigen voet; een overdenking bij de ontwikkeling van www.bibliotheek.nl* in 2005 op scherpe wijze verwoord (op te vragen bij Bibliotheek Amstelveen, secretariaat@bibliotheek-amstelveen.nl).

Koers verleggen

Ik pleit dus voor meer binding met onze gebruikers, binding die ook bijdraagt aan de financiering van de bibliotheek en die de continuïteit waarborgt. Zet in dat kader - als voorbeeld - Aladin achter slot en grendel, breng het en passant qua inhoud drie niveaus omhoog, zodat we de leden van de bibliotheek een sleutel kunnen geven waarmee hun verlangens in vervulling gaan. Financiering: schrap minimaal de helft van alle projecten die momenteel lopen. Die doen er echt niet toe; het zijn teveel speeltjes van nieuwe vrijgestelden. Besteed de middelen die dan vrijkomen aan Aladin-plus, Schoolbieb-plus, ...

Hoe krijg je zo'n koers verlegd? Via de ledenvergaderingen van de VOB? Geen makkelijke opgave. Het teveel aan gezag waarmee we het bestuur van de VOB hebben besmet, werkt hier niet echt aan mee. Dat teveel draagt er eerder toe bij dat de 'zwakte' van de leden wordt 'ingelijfd' door een ter vergadering gecreëerde werkelijkheid. Een werkelijkheid die dan vaak veraf staat van die waarmee je je lokaal moet bedienen voor een gezond voortbestaan. Meestal dringt dat pas tot je door als je in de trein zit, op weg naar huis. Het vele zand, dat je tussentijds, door de niet aflatende projectocratie en de masseersessies voorafgaand aan de ledenvergadering, in de ogen wordt gestrooid, lost zich voor het einde van zo'n vergadering altijd op. Zonder dat het zicht waarvoor we nu als branche willen gaan er overigens echt beter op wordt.

Nog even terug naar de projectocratie. Eén van de vele nieuwe projecten die worden voorbereid en binnenkort over ons worden uitgestrooid is de zwaartepuntvorming: 'Collectiebeleid: compleet, volledig en gelaagd'. Alles (de miljoenen boeken en andere media) voor iedereen én meer diepgang in en breedte van de collecties, zijn de beoogde beleidsdoelen. De open deur van CM dient hierbij als zware onderlegger. De bokswedstrijd afgelopen jaar tussen Hans van Velzen en Henk Bernlef over de vervlakking van het collectiebeleid, was onbeslist. Het wettelijk depot is er nooit gekomen. Evenmin als een wettelijk politiestelsel dat compleet, volledig en gelaagd is. En, belangrijker nog: 'Zoek & Boek' is nog niet eens (volledig) operationeel. Of de inwoners van Nederland met 'Zoek & Boek' een massaal beroep gaan doen op al die miljoenen boeken die hierdoor 'beschikbaar' komen, dat is een illusie. Wat dan wel? De tijd zal het leren. Die tijd zullen we dan ook moeten nemen, voordat we er weer iets bovenop stapelen of er aan vast plakken. Bovendien weten we dan ook of het betaalbaar is. Immers, de kosten van het afhandelen van een gehonoreerde aanvraag zijn zeer hoog.

Met slinkende budgetten, teruglopende ledentallen en uitleningen, vooral van boeken, en de noodzaak om te vernieuwen op terreinen waar schaarste de toekomst bepaalt – in plaats van overvloed, daar ligt de urgentie!

Het geloof in reïncarnatie moet wel erg groot zijn om het plan van de zwaartepuntvorming verantwoord uit te voeren.

Succesfactoren

Ik zou nog terugkomen op de decentralisatie van het bibliotheekwerk. Medio jaren tachtig kreeg de decentralisatie van het bibliotheekwerk en tal van andere sociaal-culturele sectoren haar beslag. Het Sociaal Cultureel Planbureau heeft in 1989 een empirisch onderzoek gedaan naar de succesfactoren voor een geslaagde decentralisatie van het emancipatiebeleid naar het lokale niveau.¹ In 2004 heb ik dit onderwerp en de criteria in een politiek-bestuurlijke discussiegroep (collegiale consultatiegroep) aan de orde gesteld. Met als centrale vraag: hoe geldig zijn die succesfactoren in het huidige tijdsgewricht? Conclusie: ze hebben aan geldigheid niet ingeboet, door het duale stelsel is die geldigheid eerder toegenomen. De gemeentelijke commissies, waarin tegenwoordig de portefeuillehouders niet of nauwelijks meer aanwezig zijn, ontwikkelen zich meer en meer als beleidsinitiator, vanuit wat ze zelf concreet in hun gemeente waarnemen. De verantwoordelijke wethouder wordt vervolgens geconfronteerd met zulke initiatieven en kan zich er dan niet meer zo makkelijk van afmaken als voorheen. In de oude situatie kon een wethouder de commissie(leden) makkelijk op afstand praten om daarna de eigen koers te vervolgen.

Wat waren (en zijn) die succesfactoren nu, vertaald naar de bibliotheek?

Actief bibliotheekbeleid op lokaal niveau wordt gegarandeerd door:

1. de aanwezigheid van politieke sturing door wethouder en/of college;
2. het structureel 'aanwezig' zijn in de beleidsplannen van de gemeente en in de begrotingen;
3. het hecht verankerd zijn van de werksoort in het ambtelijk apparaat;
4. het aanwezig zijn van voldoende bibliotheek-geëngageerden in de onderscheiden fracties en gemeenteraad;
5. de aanwezigheid van een zichtbaar actieve bibliotheek (activiteiten, medewerkers en directeur).

En ... als aan dit laatste punt niet wordt voldaan zal er nauwelijks sprake zijn van politisering van het werk met als gevolg dat je naar 1 t/m 4 kunt fluiten. Een vicieuze cirkel.

¹ V. Veldheer. Decentralisatie-onderzoek op sociaal en cultureel terrein. In: Bestuurswetenschappen, 1989, nr. 7.

Strategisch en slim

Of de veelal geconstrueerde basisbibliotheken, met bovenlokale bestuurders, raden van toezicht met directeur-bestuurder, nog dicht genoeg bij deze werkelijkheid kunnen staan, daar heb ik grote twijfels over. De euforie van de constructeurs (ambtenaren, wethouders en bibliotheekmanagers) van veel basisbibliotheken is groot. Maar op het moment als die voorbij is, de lokale politieke realiteit weer de orde van de dag is, er bijvoorbeeld bij bezuinigingen afwegingen moeten worden gemaakt tussen de bibliotheek en de nieuwe ijsbaan die hoog op het verlanglijstje staat van de nieuwe wethouder, dan weet men niet meer in welke plaats het hoofdkantoor van de basisbibliotheek ligt.

In dat opzicht vind ik nog steeds, zonder ze met alles de hemel in te prijzen, dat de openbare bibliotheken in Overijssel, door toedoen van de Overijsselse Bibliotheekdienst, dat jaren geleden slim en strategisch hebben aangepakt. Ook de positionering van de provinciale serviceorganisatie hebben ze daardoor makkelijk en lokaal gediensig kunnen doen.

Ik ben hier niet bezig met het zalig verklaren van de decentralisatie. Als pragmaticus (op de glijdende schaal van idealist – pragmatist – opportunist) wil ik hier wel pleiten voor het eenduidig omarmen door de VOB van de lokale bibliotheek als startpunt van en voor het stelsel.

De werkelijkheid zal weerbarstiger blijven dan menigeen lief is. Of, zoals Robert Funke² het ooit verwoordde: Decentralisatie leidt in veel gevallen tot versterking van het centrale in plaats van het decentrale niveau. Door het afstoten van (kwetsbare) taken versterkt dat eerste niveau zijn macht. Het blijft uit de wind en tegelijkertijd houdt het de teugels in de hand door zodanige voorwaarden aan de decentralisatie te stellen, dat het decentrale niveau louter als zijn verlengstuk kan fungeren.

sjaak.driessen@bblthk.nl

23 mei 2006

² Door Paul Kuypers geciteerd in zijn bijdrage: 'De veiligheid van een strak gereglementeerde asiel. Decentralisatie, kunst en cultuurbeleid' in de bundel 'Gepaste afstand. De *Cultuurnotaprocedure* tussen de kunst, het recht en het openbaar bestuur'. Samengesteld door Cas Smithuijsen en Inge C. van der Vlies. Boekmanstichting./Reed Business Information, 2004.

Signalering + vragen Stuurgroepgebabbel in een paars doosje

Ter gelegenheid van het aflopen van het eerste mandaat van de landelijke Stuurgroep Bibliotheken stuurde het Procesbureau een paars doosje met uitklapbaar boekje het land in. Ik vroeg het Procesbureau wat de oplage en de kosten waren. Ik kreeg nog geen reactie.

Ik vroeg het Procesbureau ook al eens (in maart) *precies* te specificeren waar per jaar het landelijke aandeel uit de OCW-middelen aan gespendeerd is/wordt. Nog geen antwoord gehad.

In het boekje staan o.a. interviews met de leden van de Stuurgroep.

Ik citeer daaruit de volgende opvallende passages.

Cees Brekelmans (burgemeester van Borne, op voordracht VNG):

"Als gemeenten bezuinigen op bibliotheken is dat meestal niet uit armoede maar is dat een keuze, vindt men bibliotheekwerk niet belangrijk genoeg. Dat speelde en speelt ook bij de bibliotheekvernieuwing, waar het Rijk veel extra geld voor heeft uitgetrokken. De verwachtingen waren natuurlijk hoog gespannen maar de gemeenten zaten ondertussen wel met hun bezuinigingen en inmiddels ook nog eens met de afschaffing van een deel van de OZB. Helaas hebben gemeenten weinig ruimte voor het realiseren van eigen inkomsten. Vroeger konden we de OZB gebruiken voor een bepaald doel, nu mogen we van het Rijk de OZB maar zeer beperkt verhogen. We mógen dus niet eens aan onze burgers vragen of zij meer geld over hebben voor de bibliotheek!".

Frans van de Roer (oud plv. hoofd Media, Letteren en Bibliotheken bij OCW, op voordracht OCW):

"Helaas zien sommige gemeenten niet welke mogelijkheden hun bibliotheek biedt voor de lokale speerpunten. Dat de bibliotheek door haar lage drempel een uitstekende functie kan als hebben als informatiecentrum voor bijvoorbeeld de gezondheidszorg. Of, om een tweede voorbeeld te noemen, als centrum voor allerlei activiteiten, ook multiculturele. Wat ik ook jammer vind is dat de bibliotheken in grotere plaatsen, zo boven de 60.000 inwoners, weinig animo tonen voor samenwerking met de bibliotheken in de

omringende kleinere plaatsen, en vice versa. Dat is nadelig voor de vormgeving van de regionale steunfunctie en niet bevorderlijk voor het veranderingsproces bij provinciale bibliotheekcentrales".

Jan Franssen (CdK Zuid-Holland, voorzitter Stuurgroep):

"De staatssecretaris Cultuur mag best van de provincies verlangen dat zij met daadkrachtiger optreden de provinciale netwerken tot stand krijgen. De provincies zouden geacht moeten zijn de gemeenten op één lijn te krijgen. Als zo'n netwerk dan toch uit elkaar valt, zou er een voorziening getroffen moeten kunnen worden. Daartoe moeten de provincies wel in de positie worden gesteld door de rijksoverheid".
"De betrokkenheid (van bibliotheken zelf - wk) moet echt sterker, de bibliotheken moeten hun rol pregnanter inkleden, ik vind het jammer dat ik dat moet zeggen".

Jan van Bergen (gedeputeerde Utrecht, op voordracht IPO):

"Ik had wel gedacht dat de vernieuwing wat flitsender zou gaan, minder stroperig. Bij de bibliotheekvernieuwing lopen de grote steden voorop en dan wordt het een hele tijd stil. De structuurverandering is na vier jaar nog niet eens overal rond, en de inhoudelijke vernieuwing staat nog in de kinderschoenen. Daar hebben we ons echt op verkeken. Dat komt natuurlijk ook doordat tijdens de verbouwing het werk gewoon door gaat. Ondertussen moeten we de bibliotheekmedewerkers wel al die jaren mee krijgen terwijl het huidige stadium van de inhoudelijke vernieuwing pas echt interessant is.

De bibliotheekmedewerkers moeten zich trouwens ook meer openstellen voor vernieuwingen, voor gezamenlijk opereren. Ze zitten zo vast aan oude sentimenten. Collectioneren bijvoorbeeld wás de belangrijkste taak van de bibliotheken, maar dat is niet meer zo. Negentig procent van de collectie is identiek. Een eigen collectie is ook niet meer zo relevant want in elke bibliotheek kan je binnen een dag het boek krijgen dat je hebben wilt, gewoon door het te bestellen. Alles is er voor iedereen. In de Provincie Utrecht scheelt het gezamenlijk collectioneren € 750.000,- aan kosten en ik heb toegezegd dat dat geld naar de bibliotheken blijft gaan en niet naar lantaarnpalen. Afzonderlijk collectioneren is zonde van het geld en de energie, het is echt volstrekt uit de tijd".

Ton van Vlimmeren (directeur Gemeentebibliotheek Utrecht, op voordracht VOB):

"Dat de bibliotheekvernieuwing op gang is gekomen, is eigenlijk verwonderlijk want er is veel te weinig geld voor uitgetrokken. De commissie Meijer had becijferd dat de hele operatie 205 miljoen zou kosten, voornamelijk voor ICT en voor HRM, maar uiteindelijk is er ruim 27 miljoen voor uitgetrokken. Veel geld is bovendien naar dure bureaus gegaan in plaats van naar de bibliotheekmedewerkers. Die hebben het voornamelijk in eigen uren moeten doen. Zo'n fusieoperatie is lastig, zeker doordat tijdens de verbouwing de winkel open moest blijven. Daar heb ik veel waardering voor. Of ik nog aandachtspunten heb voor m'n opvolger in de Stuurgroep?

Ja, twee. Er is totnogtoe landelijk te weinig aandacht geweest voor de zwaartepuntbibliotheken. Elke burger moet ook in de toekomst in de eigen provincie terecht kunnen bij een bibliotheek met een collectie op een meer dan gemiddeld niveau: de zwaartepuntbibliotheek. En ten tweede de kwestie van de serviceorganisaties. Is opereren op provinciaal niveau wel optimaal, waarom niet vier of vijf organisaties in het land? Het is de rol van de Stuurgroep de vraag te stellen of deze omschakeling van de PBC's naar provinciale serviceorganisaties wel zo succesvol is".

Vragen

Beste Cees,

Als gemeenten niet eens meer aan hun eigen burgers mógen vragen of zij meer geld over hebben voor de bibliotheek, waarom doet de VNG dan nog mee aan het door OCW geïnitieerde Koepelconvenant? En, beste Cees, waarom steunt de VNG in de Stuurgroep eigenlijk de bovengemeentelijke basisbibliotheekvorming als *jouw eigen gemeente*, Borne, zoals alle andere Overijsselse gemeenten en de provincie *doelbewust* kiezen voor een één-op-één-relatie van gemeente en bibliotheek, gekoppeld aan een sterk netwerk met de OBD erin?

Beste Frans,

Wat denk je dat de reden is dat veel bibliotheken in grote gemeenten zo weinig animo voelen voor fusies met bibliotheken in omringende kleine plaatsen en vice versa? Dacht je dat besturen en directeuren zichzelf zo maar overbodig verklaren als *niet glashelder* is wat het hogere doel is waar dit voor zou kunnen dienen en als niet glashelder is welke fusiewinst daarmee te behalen is?

Wat bedoel je er *precies* mee dat dit niet bevorderlijk is voor het veranderingsproces bij de provinciale bibliotheekcentrales? Welke doelen beoog je *precies* met welke veranderingen? De bestaande PBC-netwerken zijn door de zogenaamde basisbibliotheekvorming kapot gemaakt, de basisbibliotheekvorming leidt, zoals je zelf constateert, tot schaalverkleining in plaats van schaalvergroting - *niet per se slechter, maar wel duurder*. De PBC's komen in de lucht te hangen. Heeft de Stuurgroep een visie op de PBC's, of volgt iedereen Ton van Vlimmeren die het blijkbaar ook niet weet?

Beste Jan F.,

Volgens jou mag OCW van provincies verlangen dat ze met daadkrachtiger optreden de provinciale netwerken tot stand krijgen. Wat versta je eigenlijk *precies* onder een provinciaal netwerk? Hoe ziet dat er uit, wat is het doel, wie zijn er lid van, wat is de rol van de PSO erin? En wat bedoel je *precies* met "een voorziening treffen als zo'n netwerk toch uit elkaar valt". Zoals ik tegen Frans al zei, zijn de PBC-netwerken door de door de Stuurgroep gesteunde cluster-vorming kapotgemaakt. Frans stelt zelf vast dat basisbibliotheekvorming niet lekker loopt. Tja, dan kunnen er dus ook nog geen goed functionerende nieuwe netwerken van basisbibliotheken zijn. Wat er nog niet is, kan niet uit elkaar vallen.

En wat moet de rijksoverheid volgens jou *precies doen* om de provincies in de positie te stellen "een voorziening te treffen voor uit elkaar vallende netwerken"?

Beste Jan van B.,

Zelfde vraag als aan Frans: waarom denk je dat het stroperig gaat? Ooit stilgestaan bij de bureaucratische gemeentelijke en provinciale jungle die gepaard gaat met het verwerven van OCW-gelden - die ook nog *geen structurele* doelen dienen?

Beste Ton,

Volgens jou is er veel geld gegaan naar dure bureaus. Tja, dat ik heb meer gehoord. Kun je eens wat *nauwkeuriger* zijn en me vertellen hoeveel geld er nou *precies* naar dure (èn goedkope) bureaus is gegaan? Van een directeur van een G-4-bibliotheek mag toch wel een beetje *exactheid* verwacht worden. En kun je me vertellen wat het bibliotheekwerk *precies* had willen doen met die 205 miljoen als ze er echt gekomen waren? Heeft de VOB daar coherente ideeën over?

En verder lijkt het mij de rol van de Stuurgroep om de vraag te stellen waarom elke provincie eigenlijk een WSF-bibliotheek (of Zwaartepuntbibliotheek, zoals ze nu genoemd wordt) zou moeten hebben. Waarom in deze tijd van moderne communicatiemiddelen niet één WSF-bibliotheek, voor het hele land, een echte A-bibliotheek? Die is er trouwens al: de OBA. En kun je me vertellen wat we aan moeten met 4 of 5 PSO's in het land? Wat zie je *precies* voor taken voor die 4 of 5 PSO's? Vind je net als Meijer dat die 4 of 5 PSO's *geen subsidie* mogen hebben, maar ook *geen winstoogmerk*? Hoe zien 4 of 5 van dergelijke niet-gesubsidieerde, niet-commerciële organisaties er volgens jou eigenlijk *precies* uit?

Beste Cees, Frans, Jan, Jan en Ton,

Het bijzondere van de interviews is niet dat ze verschillende invalshoeken laten zien, het bijzondere is de oppervlakkigheid. Geen spoor van een *gezamenlijke* diepgravende analyse of bezinning. In de vorige Nieuwsbrief noemde ik het advies van de Raad voor Cultuur (die aandringt op analyse en bezinning) een *lichtpunt*. Nu blijkt dat Medy dit lichtpunt op de lange baan schuift ("onder de aandacht brengen bij mijn ambtsopvolger"). Volgens Medy is de bibliotheekvernieuwing in een *vergevoerde fase*. Tja, inhoudelijk gebeurt er wel veel - Jos Debeij van de VOB laat niet na het te benadrukken, maar vraagt zich af wanneer *de gebruikers* het zullen weten. En weten alle VOB-leden het eigenlijk wel? De VOB heeft geen gebruikers, de VOB-leden wel. Structureel gezien ontbreekt, zoals Sjaak Driessen terecht opmerkt, elke regie. Jullie hebben dat als "Stuur"- "groep"-lid nog eens duidelijk aangetoond. Individuele bibliotheken bestaan en blijven bestaan, goede en minder goede, maar een *doelmatig bibliotheekstelsel* of *-bestel* is er niet.

WK

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 10 organisaties: Biblionet Groningen, Bibliotheekservice Fryslân, PBC Drenthe, Overijsselse Bibliotheekdienst, Biblioservice Gelderland, PBC Utrecht, ProBiblio (PSO voor Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (v/h PBC Noord-Brabant) en Bibliotheekhuis Limburg.

De relatie tussen deze 10 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut.